

Licita de la/căle și grăboce/figuri / 7

Mulțumiri / 9

Sergiu Gherghina / 9

INTRI

CINE DECIDE? Partide, reprezentanți și politici în Parlamentul României și cel European

Întroducere

**ROLUL PARLAMENTULUI ROMÂNIEI ÎN ELABORAREA
POLITICILOR PUBLICE. I.** (Anul cadru) în legea din 1990 până la
misiunea negocierilor de aderare la UE / 17

Sergiu Mărcuș

**ÎNTRI REZONANȚA CONVENTIUNII PRACTICA RUPTURII. Efectele
acțiunilor strategice ale partidelor politice împreună Parlamentul României / 91**

Mihai Chiru

**SELECTIA CANDIDAȚILOR PENTRU PARLAMENTUL ROMÂNIEI
DUFĂ SCHIMBAREA SISTEMULUI DE ELECTORAL / 107**

Ramona Ciuman, p. Sorina Boer

**PARLAMENTUL SI PROVOCARILE DE INTEGRARE EUROPENE. Un
exemplu în continuare între București și Bruxelles / 137**

Mihai Alexandrescu

**COMPORTAMENTUL REPREZENTANȚILOR DIN ROMÂNIA ÎN
PARLAMENTUL EUROPEAN / 157**

INSTITUTUL EUROPEAN

2010

CUPRINS

Lista de tabele și grafice/figuri / 7

Mulțumiri / 9

Sergiu Gherghina

INTRODUCERE / 11

Dan-Ionuț Cristea

INSTITUȚIA PARLAMENTULUI. De la național la supranațional / 21

Irina Ionescu

ROLUL PARLAMENTULUI ROMÂNIEI ÎN ELABORAREA

**POLITICILOR PUBLICE. Evoluția cadrului legal din 1990 până la
încheierea negocierilor de aderare la UE / 57**

Sergiu Mișcoiu

**ÎNTRE RETORICA CONSENSULUI ȘI PRACTICA RUPTURII. Efectele
oscilațiilor strategice asupra percepției publice față de Parlamentul României / 91**

Mihail Chiru

**SELECȚIA CANDIDAȚILOR PENTRU PARLAMENTUL ROMÂNIEI
DUPĂ SCHIMBAREA SISTEMULUI ELECTORAL / 107**

Ramona Coman și Sorina Soare

**PARLAMENTUL ȘI PROVOCările INTEGRăRII EUROPENE. Un
echilibru în construcție între București și Bruxelles / 133**

Mihai Alexandrescu

**COMPORTAMENTUL REPREZENTANȚILOR DIN ROMÂNIA ÎN
PARLAMENTUL EUROPEAN / 167**

Drepturile omului. Drepturile a euro-candidaților / 187-190 / 236

Profilul profesional și conștiința politico-ideologică a euro-candidaților / 191-193 / 238-239

Stefano Braghieri

LA BRUXELLES, DAR CU GÂNDUL ACASĂ. O evaluare empirică a vieții duble a europarlamentarilor / 193

Sergiu Gherghina și Mihail Chiru

CINE NE REPREZINTĂ ÎN EUROPA? Profilul candidaților români la alegerile din 2009 / 223

Note despre autori / 247

INTRODUCERE

Sergiu Gherghina

Parlamentele reprezintă instituții politice prezente în aproape toate sistemele politice ale lumii, indiferent de gradul acestora de democratizare. În anul 2001, existau doar opt state care nu aveau legislativ, având o conducere politică minimală¹. Majoritatea constituțiilor europene prezintă Parlamentul drept organul suprem legislativ în stat și organ al reprezentării populare. Parlamentul este instituție fundamentală a democrației contemporane, existând un consens teoretic referitor la relevanța procesului de delegare, reprezentare și responsabilitate a aleșilor². Legislativul este instituția de legătură dintre stat și societate, membrii acestuia fiind aleși în mod direct de către populație (în sistemele prezidențiale și semi-prezidențiale li se alătură președintele țării). Este arena publică pentru dezbateri și decizii ale partidelor politice, instituțiile care asigură agregarea și reprezentarea intereselor cetățenilor³. În același timp, legislativul este instituția politică de la nivelul guvernării centrale ce beneficiază de puteri constituționale semnificative în sistemul de control și echilibrare.

Datorită acestor două roluri, au existat numeroase studii care au prezentat activitatea și longevitatea unor astfel de instituții. Însă, accentul a fost predominant pus pe Parlamentele anumitor state. De exemplu, sunt binecunoscute numărul și varietatea studiilor despre comportamentul reprezentanților, mai precis al senatorilor din Congresul Statelor Unite⁴, cele referitoare la originile parlamentarismului în Marea Britanie⁵ sau diferențele dintre modelul britanic sau american și parlamentele din țările nordice⁶.

¹ Louis Massicotte, „Legislative Unicameralism; A Global Survey and a few Case Studies”, *The Journal of Legislative Studies*, 7 (2001): 151.

² Herbert Kitschelt, Zdenka Mansfeldova, Radoslaw Markowski și Gábor Tóka, *Postcommunist Party Systems. Competition, Representation and Inter-Party Cooperation* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999); Knut Heidar și Ruud Koole, *Parliamentary Party Groups in European Democracies. Political Parties Behind Closed Doors* (Londra și New York: Routledge, 2000); Frank R. Ankersmith, *Political Representation* (Stanford: Stanford University Press, 2002).

³ Am menționat doar partidele deoarece numărul independentilor din legislativ este, în general, foarte redus.

⁴ Julius Turner și Edward V. Schneier Jr., *Party and Constituency: Pressures on Congress*, revised edition (Baltimore: The John Hopkins Press, 1970).

⁵ Michael Rush, *Parliament Today* (Manchester: Manchester University Press, 2005).

⁶ Peter Esaiasson și Knut Heidar (ed.), *Beyond Westminster and Congress. The Nordic Experience* (Ohio: Ohio State University, 2000).

Theoreticieni ai democrației reprezentative vorbesc despre delegați în fața căror sunt responsabili⁷. Cu toate acestea, parlamentele se situează în multe țări pe trepte inferioare în ceea ce privește popularitatea instituțiilor statului. De exemplu, Eurobarometrul din vara lui 2008 indică faptul că unul din patru români are încredere în propriul legislativ. Nemulțumirile cetățenilor se răsfrâng asupra parlamentarilor, ca reprezentanți direct aleși, sau asupra partidelor în timpul alegerilor.

Legislativul se confruntă cu două mari probleme în momentul formării opiniei publice despre activitatea sa. Pe de o parte, cetățenii au un nivel redus de informare în ceea ce privește activitățile legislativului ca instituție și a membrilor săi. Nu sunt cunoscute procedurile, timpul de lucru, atribuțiile sau responsabilitățile parlamentarilor. Aceste elemente devin și mai dificil de observat atunci când alegătorii sunt departe de reprezentanții lor, atât în termeni spațiali, cât și ai delegației (Parlamentul European). Însă, nici nu este necesară cunoașterea detaliilor în condițiile unei funcționări eficiente și efective. În cazul românesc, aceste două condiții nu sunt vizibile de-a lungul activității sale de douăzeci de ani. Au fost perioade numeroase de întârzieri ale legilor importante (amânări ce nu țineau numai de aspectele legal-administrative ci și de dorința parlamentarilor), guvernare prin intermediul ordonanțelor de urgență sau transformarea unor conflicte personale în dezbateri instituționale. Pe de altă parte, drept rezultat al manifestărilor individuale ale parlamentarilor, pericolul generalizării este inevitabil. În contextul numeroaselor știri în mass-media care prezintă somnolența membrilor legislativului, votând în necunoștință de cauză sau având lacune referitoare la procesul legislativ, imaginea acestora nu poate fi una favorabilă. Aceste aspecte depășesc la nivel cantitativ aparițiile care portretează pozitiv compoziția legislativelor, atât la nivel național, cât și european. Referitor la cel din urmă, un website lansat în vara anului 2009, votewatch.eu, permite oricărui cetățean din Uniunea Europeană (UE) să vadă nivelul activității celor care îl reprezintă. Cu excepția votului și prezenței în sesiunile plenare, există numeroase exemple de europarlamentari care nu reușesc să aibă discursuri, să redacteze rapoarte, să propună amendamente sau să propună moțiuni. Aceste aspecte pot conduce cu ușurință la perceptia de inactivitate.

Actualul volum susține necesitatea cunoașterii cadrului larg de funcționare al unui legislativ național (cel românesc) și european, cu accent pe caracteristicile instituționale și pe trăsăturile individuale ale componentilor. Pornind de la premisa că parlamentul este unica instituție ai cărei reprezentanți sunt aleși în mod direct de către cetățeni, este urmărit procesul de reprezentare din perspectivă teoretică și empirică. Analiza este realizată pe două niveluri

⁷ Kaare Strøm, Wolfgang C. Müller și Tobjörn Bergman. *Delegation and Accountability in Parliamentary Democracies* (Oxford: Oxford University Press, 2003), 21.

distincte, urmărindu-se nu doar activitățile separate și trăsăturile distinctive, ci și interacțiunea dintre cele două tipuri de parlament. Astfel, aspectele administrative și politice sunt complementate de trăsături ale candidaților și componentilor parlamentelor cu scopul de a oferi o imagine coerentă a motivațiilor și comportamentului acestora.

Marea majoritate a studiilor parlamentare se axează pe rolul jucat de acestea în cadrul unui sistem politic consolidat, nu neapărat stabil⁸. Schimbările de regim începute în anii '70 ai secolului trecut în sudul Europei (Spania, Portugalia, Grecia) și America Latină, au fost continue de prăbușirea regimurilor comuniste în centrul și estul Europei. Tranzitia de la un regim totalitar/autoritar la unul democratic este observabilă la trei niveluri distincte, unul dintre acestea fiind cel constituțional, de stabilire a noilor instituții statale.⁹ Specificitatea precedentului regim și modalitatea în care schimbarea a fost realizată¹⁰ au determinat forma și conținutul spațiului politic, precum și al principalelor sale componente instituționale. Astfel, parlamentele statelor de tranzitie au reprezentat sursă de atracție pentru cercetătorii din domeniul social.

În acest sens, analizele elaborate asupra primelor legislative „libere” au reprezentat un început promițător¹¹. Cu excepția acestor inițiative primare, există studii exhaustive pentru parlamentele din Polonia¹², Cehia și Slovacia¹³, iar baze de date au fost realizate pentru statele Pactului de la Varșovia. Accentul pus pe studiul detaliat al acestor legislative permite atât elaborarea unor studii de caz, cât și a unor analize comparate. Un exemplu de abordare comparată este examinarea legăturii dintre parlamentari și alegători în Bulgaria, Cehia, Polonia, Slovacia și Ungaria.¹⁴

⁸ David M. Olson și Philip Norton, „Legislatures in Democratic Transition”, în David M. Olson și Philip Norton (ed.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe* (Londra: Frank Cass, 1996), 1.

⁹ Klaus von Beyme, „Institutional Engineering and Transition to Democracy”, în Jan Zielonka (ed.), *Democratic Consolidation in Eastern Europe*, vol. I, Oxford: Oxford University Press, 2001.

¹⁰ Jon Elster, Claus Offe și Ulrich K. Preuss, *Institutional Design in Post-Communist Societies. Rebuilding the Ship at Sea* (Cambridge: Cambridge University Press, 1998).

¹¹ Attila Ágh, „Democratic Parliamentarism in Hungary: The First Parliament (1990-1994) and the Entry of the Second Parliament”, în David M. Olson și Philip Norton (ed.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe* (Londra: Frank Cass, 1996); Georgi Karasimeonov, „The Legislature in post-Communist Bulgaria”, în David M. Olson și Philip Norton (eds.), *op.cit.*; Darina Malova și Dana Sivakova, „The National Council of the Slovak Republic: Between Democratic Transition and National State Building”, în David M. Olson și Philip Norton (eds.), *op. cit.*; Janica Reschova și Jindrisca Syllova, „The Legislature of the Czech Republic”, în David M. Olson și Philip Norton (eds.), *op.cit.*

¹² Anna van der Meer Krok-Paszkowska, *Shaping the Democratic Order. The Institutionalisation of Parliament in Poland* (Leuven: Galant, 2000).

¹³ Petr Kopecký, *Parliaments in the Czech and Slovak Republics. Party Competition and Parliamentary Institutionalization* (Aldershot: Ashgate, 2001).

¹⁴ Herbert Kitschelt, Zdenka Mansfeldova, Radoslaw Markowski și Gábor Tóka, *op. cit.*

În cazul României, situația este diferită. În cele două decenii de la căderea regimului comunist au fost efectuate puține studii asupra legislativului. Există unele abordări la nivel macro, axate pe aspectele constituționale și juridice oferite de manualele de drept constituțional¹⁵ sau în analize ale separației puterilor în stat¹⁶ și bicameralismului¹⁷. La nivel micro, există unele studii care investighează elitele parlamentare¹⁸ prin prisma procesului de recrutare. În plus, o serie de organizații (de exemplu, Institutul de Politici Publice și Asociația Pro Democrația) au monitorizat diverse componente ale activității parlamentarilor (luările de cuvânt și activitatea din teritoriu) sau elaborează biografii ale acestora¹⁹. Ceea ce însă lipsește, fiind efectuat în alte state post-comuniste prin studiile deja menționate, este perspectiva agregată a funcțiilor legislativului și a modalității în care acestea pot fi realizate în mod efectiv. Pe fondul intenșelor discuții societale și mediatice despre modificarea structurii Parlamentului, a reducerii numărului de reprezentanți, a responsabilizării clasei politice, a eliminării elementelor corupte și a tensiunilor dintre legislativ și președinte, acest volum elaborează sistematic asupra funcțiilor reprezentanților, relațiile lor cu alegătorii, cu partidele din care provin și care i-au propus, cu guvernul și cu președintele.

Aceleași componente sunt investigate și la nivelul Parlamentului European (PE). Deși, după cum reiese din referințele bibliografice ale capitolelor din volum axate pe această instituție, numărul studiilor despre PE este extins, sunt puține abordări care îl relaționează cu un anumit legislativ. Această conexiune devine relevantă în două condiții. În primul rând, asistăm la o sporire constantă a puterilor PE (vezi primul capitol al volumului), această instituție devenind din ce în ce mai importantă pentru constructia europeană. Astfel, studiile au fost dedicate structurii sale și modalității de interacțiune dintre partide²⁰, relației dintre partide și euro-parlamentari²¹ sau percepțiilor de reprezentare ale celor din urmă²². Totuși, rămân neclare interacțiunile cu parlamentele naționale și, mai ales, modalitatea în care PE reușește să acomodeze parlamentari veniți dintr-un nou stat.

¹⁵ Ion Deleanu, *Drept constitutional și instituții politice* (București: Editura Lumina Lex, 2001).

¹⁶ Emil Boc, *Separarea puterilor în stat* (Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2000).

¹⁷ Cynthia Carmen Curt, „Identificarea rolului și măsurii de intervenție a Senatului asupra procedurii legislative în sistemul politic românesc”, în Vasile Boari, Sergiu Gherghina, Cosmin Marian și Natalia Vlas, *Studii Politice, vol. II* (Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007).

¹⁸ Laurențiu Ștefan, *Patterns of Political Elite Recruitment in Postcommunist Romania* (București: Editura Ziuă, 2004).

¹⁹ De exemplu, *Cartea albastră a democrației*.

²⁰ Simon Hix și Christopher Lord, *Political Parties in the European Union* (Hounds Mills: Palgrave Macmillan, 1997).

²¹ Amie Kreppel, *The European Parliament and Supranational Party System* (Cambridge: Cambridge University Press, 2001).

²² Schmitt, Hermann și Jacques Thomassen (ed.), *Political Representation and Legitimacy in the European Union*, Oxford: Oxford University Press, 1999.

Studiul asupra unei instituții precum Parlamentul, formată dintr-un număr relativ mare de membri, este similar cercetărilor asupra societății. Există două paradigmă principale de abordare a acestora. Holismul metodologic²³ utilizează drept unitate de cercetare societatea pe care o studiază pentru a înțelege comportamentul indivizilor ce o compun. La polul opus se situează individualismul metodologic²⁴, care consideră ca unitate de cercetare individul, societatea fiind rezultatul cumulat al acțiunilor acestora. În mod asemănător, un parlament poate fi cercetat din perspectiva macro sau din perspectiva micro, având ca punct de pornire membrii săi și acțiunile acestora. Practic, prezentul efort colectiv utilizează aceste perspective într-o manieră complementară pentru a-și atinge scopul analitic.

Prin intermediul studiilor de caz și a analizelor comparate, actualul volum dorește să ofere răspunsuri la câteva întrebări. În primul rând, trebuie identificate similaritățile și diferențele de funcționare și atribuții ale legislativului național și european. Este analizată evoluția instituției Parlamentului pe plan național și european prin intermediul componentelor sale. În acest sens, sunt analizate aspecte legate de politici publice și rolurile parlamentarilor. În al doilea rând, este urmărit echilibrul dintre design-ul instituțional și calitatea și competența clasei politice. Cu alte cuvinte, este investigată componența legislativelor și modalitatea prin care anumiți candidați sunt propulsați în aceste instituții. În al treilea rând, sunt urmărite dimensiunile pe care se realizează conexiunea dintre nivelurile național și supra-național. Pornind de la nivel individual, al candidatului român care dorește accederea într-unul dintre cele două legislative, volumul prezintă și nivelul de coeziune al actorilor instituționali (partide) la cele două niveluri. Acestea converg către ideea unei funcționalități multidimensionate a procesului de reprezentare, valențele sale urmând a fi descoperite gradual în funcție de context.

Contribuțiiile acestei cercetări pot fi rezumate la trei aspecte principale atât în plan academic, cât și în cel social. La nivel teoretic, analiza pe cele două niveluri diferite oferă cadre interpretative ulterioare. Creionat pe dimensiuni similare la nivel național și european, volumul include și aspecte particulare ale celor două componente, explicând la nivel legislativ ceea ce Putnam vedea drept interacțiunea luării deciziilor la nivel general.²⁵ În plan empiric, oferă informații despre Parlamentul românesc, umplând astfel un vid analitic existent. Mai mult,

²³ Stanley Feldman și Marco R. Steenbergen, „Beyond Self-Interest, Toward Other-Directedness: Prosocial Orientations and Political Behavior”, în Michael X. Delli Carpini, Leonie Huddy și Robert Y. Shapiro (ed.), *Rethinking Rationality. Research in Micropolitics* (Greenwich, CT: JAI Press, 1996).

²⁴ Steven Lukes, „Methodological Individualism Reconsidered”, *The British Journal of Sociology*, vol. 19, nr. 2 (1968); Kenneth Arrow, „Methodological Individualism and Social Knowledge”, *The American Economic Review*, vol. 84, nr. 2 (1994).

²⁵ Robert D. Putnam, „Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games”, *International Organization*, 42 (1988).

prin oferirea de informații originale despre cele două instituții în mod paralel, volumul reprezintă o sursă de date valoroase pentru viitoarele studii în domeniu din literatura de specialitate din România. În al treilea rând, la nivel societal, este important ca alegătorii să cunoască modalitatea în care instituțiile pentru care aleg funcționează, caracteristicile individuale ale celor pentru care votează și interacțiunile din interiorul legislativelor. Aceste detalii oferă cetățenilor șansa de a crea judecți de valoare informate și de a evalua prin prisma numeroșilor factori implicați la nivel politic și decizional.

Apărut din dorința de a furniza studii utilizabile în limba română pentru cei interesați de aceste procese, volumul reunește contribuții ce respectă rigorile academice și științifice. Prin intermediul unei structuri clare, accentului pe analizele de tip empiric și a contribuțiilor venite din aria științelor sociale (istorie, relații internaționale, studii europene, științe politice), volumul se adresează celor ce activează profesional în cadrul acestor profiluri, dar și publicului larg interesat de evoluțiile recente ale instituției parlamentare.

Structura volumului

Evoluțiile istorice ale organizării și funcționării legislativelor reprezintă primul pas în înțelegerea actualului rol în configurația statală sau supra-statală. Capitolul de debut, aparținând lui Dan-Ionuț Cristea, cuprinde date de referință și evenimente fundamentale din istoria recentă a Parlamentului României și a celui European. Urmărirea în paralel a bazelor politice și juridice, funcțiilor, structurilor, organizării și funcționării celor două legislative permite familiarizarea cititorului cu aspectele tehnice prezentate în capitolele specializate care urmează. Alături de aspectele cronologic-descriptive, capitolul conceptualizează și explică unii termeni particulari și oferă date valoroase care stau la baza analizelor pe care le precedă. Următoarele capitole sunt conturate pe scheletul oferit de acest prim excurs descriptiv și combină elementele instituționale și atitudiniale (ale alegătorilor, candidaților și aleșilor) pentru a surprinde realitățile corporilor reprezentative. Cele trei capitole axate pe legislativul național abordează trei subiecte complementare: cel al politicilor publice, al ăpercepției alegătorului și al selecției candidaților.

Primul dintre acestea aparține Irinei Ionescu și vizează prezentarea și analizarea cadrului juridic și a configurației instituționale în care s-a derulat procesul de elaborare a politicilor publice (*policy-making*) în România postcomunistă. Accentul cade cu precădere pe studierea structurii de oportunități care stă la baza exercitării funcției legislative de către Parlament, în contextul procesului mai larg de elaborare a politicilor publice la nivelul sistemului, proces ce implică decidenți instituționali mulți (Guvernul, Președintele, Curtea constituțională etc.).

Respect pentru ceterători
Aceste dezvoltări nu sunt cu necesitate reflectate în percepția pe care cetățenii și-o formează asupra legislativului. Sergiu Mișcoiu investighează dinamica percepției opiniei publice asupra Parlamentului României din perspectiva consensului social. Aceasta aduce două contribuții relevante volumului. Pe de o parte, la nivel teoretic și conceptual, noțiunea de consens social este clarificată atât prin prisma cauzelor ce conduc la acesta, cât și prin intermediul efectelor retoricii consensualismului. Pe de altă parte, la nivel empiric, utilizând o cercetare calitativă de tip focus-grup, capitolul ilustrează câteva elemente esențiale ale percepției publice asupra legislativului în România post-comunistă. Astfel, cititorul are oportunitatea de a avea relatațe dezvoltările obiective ale Parlamentului României în termenii politicilor promovate (capitolul Irinei Ionescu) și interpretările subiective ale cetățenilor vizavi de această instituție. Astfel, vor fi evidente unele dintre discrepanțele discutate anterior și pot fi derivate unele cauze pentru acestea.

Celor două componente li se adaugă analiza modalității de selectare a candidaților de către partidele românești pentru Parlamentul României. Cunoscut fiind faptul că numărul independentilor din legislativul românesc este redus, capitolul lui Mihail Chiru se axează pe transformările care au avut loc la nivelul strategiilor partidelor de recrutare a candidaților pentru alegerile parlamentare odată cu modificarea sistemului electoral. Acest studiu elaborează pe marginea exercițiului electoral din noiembrie 2008 și utilizează date adunate din aplicarea de chestionare noilor parlamentari. Principala concluzie este o mișcare generală către o recrutare coordonată la nivel local, determinată de importanța oficialilor locali ai partidelor (președinți de consilii județene și primari), precum și a sponsorilor privați în acest proces. Noul sistem electoral pare să scadă şansele femeilor de a fi alese, în timp ce partidele par să externalizeze mare parte din costurile de campanie, favorizând astfel candidații înstăriți.

Odată cu aceste aspecte dezbatute în cele trei capitole, trebuie urmărită și modalitatea în care legislativul național se relaționează cu cel de la nivel european. Ramona Coman și Sorina Soare abordează din perspectivă normativă locul pe care Parlamentul, ca instituție, îl ocupă într-un regim democratic și analizează empiric rolul acestuia în perioada premergătoare și aderării la UE. Studiul utilizează dezbatările parlamentare din cadrul celor două legislative, de la București și Bruxelles, pe care le combină cu rapoartele organizațiilor non guvernamentale care monitorizează prin mijloace și grile proprii activitatea instituțiilor statului român. Poziționarea capitolului la mijlocul cărții nu este întâmplătoare deoarece surprinde liantul instituțional dintre cele două parlamente și explică în detaliu proceduri legislative. Astfel, în vreme ce capitolele precedente s-au axat pe legislativul național, această contribuție aduce în scenă dimensiunea europeană și prezintă unele valențe ale acesteia. Cele trei capitole succesive realizează în detaliu acest lucru, cu accent pe partide și euro-parlamentari, prezentând rolul indivizilor în procesul de luare a deciziilor sau selecției acestora.

Capitolul lui Mihai Alexandrescu include analiza cantitativă a comportamentului reprezentanților din PE pronind de la premisa că acesta constituie un aspect definitoriu în interpretarea activității lor de la Bruxelles, Strasbourg și la nivelul celor pe care îi reprezintă. În acest sens, este atent investigată dilema europarlamentarului român de a opta între interesele constituenței și cele ale grupului politic. În afara dificultății operaționalizării și măsurării unui astfel de concept, poate fi constată și lipsa de informare continuă a activității în cadrul PE. Analiza datelor reflectă faptul că România a avut o reprezentare numeroasă în comisiile de: Afaceri Externe, Buget, Dezvoltare, Dezvoltare regională, Ocuparea forței de muncă, Piață Internă, Cultură, Libertăți civile. Cu toate acestea, domeniile dedezacord în cadrul sesiunilor plenare s-a manifestat cu preponderență în acele în care activitatea europarlamentarilor din România era generoasă. Astfel, o reprezentare numeroasă diversifică și opțiunile aleșilor în momentul exprimării votului.

Rămânând în sfera decidenților europeni, Stefano Braghierioli evaluează *ex post* importanța și eficiența rolului pe care îl au partidele naționale în influențarea și controlarea voturilor europarlamentarilor. Analiza empirică va aborda trecerea de la a cincea la a șasea legislatură a Parlamentului European și se va concentra pe cele trei mari familii politice europene. Având în vedere că partidele naționale sunt, deocamdată, singurii actori care garantează realegerea europarlamentarilor, acest capitol va estima atitudinea lor în funcție de un set de percepții cu privire la sancțiuni și beneficii, evaluând astfel cum a fost influențată cariera europarlamentarilor după alegerile din 2004 în funcție de modul în care s-au conformat cu direcția impusă de partid. Europarlamentarii vor fi astfel grupați în trei categorii, în funcție de succesul/eșecul în tentativa de a fi realeși atât la nivel național, cât și supranational. Pentru a evalua atitudinile coercitive retrospective ale delegațiilor, acest capitol propune un set consistent de ipoteze, care vor fi testate prin metode multiple. Analiza sa utilizează 5.745 de apeluri nominale colectate prin intermediul proiectului *VoteWorld*. Vor fi luate în considerare doar voturile care se disting prin dezacord clar între delegații și grup.

După analizarea comportamentului reprezentanților europeni, este utilă observarea caracteristicilor candidaților care sunt propuși în acele poziții. Bazându-se pe un set complex de date care include vîrstă, genul, educația, cariera de partid, experiența publică, situația financiară, precum și profesia tuturor celor 215 candidați ai partidelor românești care au reușit să câștige mandat în scrutinul pentru PE din 2009, ultimul capitol al cărții propune un cadru original de analiză a profilului candidaților selectați pentru astfel de alegeri. Studiul este important pentru cercetarea profesionalizării PE, dar și pentru cei interesati în a explica diferențele semnificative dintre candidații care primesc locuri eligibile și restul într-o recrutare legislativă cu liste blocate. Rezultatele cercetării reflectă importanța acordată de către partide experienței anterioare în PE și capacitatea de a contribui la finanțarea costurile de campanie

și în același timp, subliniază traiectoriile educationale ambivalente ale candidaților și poziția dominantă a bărbaților, pe liste.

Multitudinea aspectelor teoretico-normative, factuale și analitice prezente în actualul demers colectiv acoperă subiecte relevante din evoluția instituțională a legislativului românesc și a celui european, precum și comportamentele, atitudinile și preferințele membrilor acestora. Analizarea componentelegislativului național cu cel european oferă nu doar un conținut descriptiv solid, ci și o bază de construire a viitoarelor analize orientate către subiecte similare. Prin umplerea unui gol existent în literatura de specialitate, volumul devine o prezență recomandată în bibliotecile facultăților de științe politice, studii europene, relații internaționale și sociologie. În plus, poate fi utilizat drept carte de bază în procesele de predare a comportamentului legislativ, un domeniu în continuă dezvoltare.

Bibliografie

- Ágh, Attila, „Democratic Parliamentarism in Hungary: The First Parliament (1990-1994) and the Entry of the Second Parliament”, în David M. Olson și Philip Norton (eds.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*, Londra: Frank Cass, 1996.
- Ankersmith, Frank R., *Political Representation*, Stanford: Stanford University Press, 2002.
- Arrow, Kenneth, „Methodological Individualism and Social Knowledge”, *The American Economic Review*, vol. 84, nr. 2(1994): 1-9.
- Boc, Emil, *Separarea puterilor în stat*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană. 2000.
- Curt, Cynthia Carmen, „Identificarea rolului și măsurii de intervenție a Senatului asupra procedurii legislative în sistemul politic românesc”, în Vasile Boari, Sergiu Gherghina, Cosmin Marian și Natalia Vlas, *Studii Politice*, vol. II, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.
- Deleanu, Ion, *Drept constitutional și instituții politice*, București: Editura Lumina Lex, 2001.
- Delli Carpini Michael X., Leonie Huddy și Robert Y. Shapiro (ed.), *Rethinking Rationality. Research in Micropolitics*. Greenwich, CT: JAI Press, 1996.
- Elster, Jon, Claus Offe și Ulrich K. Preuss, *Institutional Design in Post-Communist Societies. Rebuilding the Ship at Sea*, Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Esaiasson Peter și Knut Heidar (ed.), *Beyond Westminster and Congress. The Nordic Experience*, Ohio: Ohio State University, 2000.
- Feldman, Stanley și Marco R. Steenbergen, „Beyond Self-Interest, Toward Other-Directedness: Prosocial Orientations and Political Behavior”, în Michael X. Delli Carpini, Leonie Huddy și Robert Y. Shapiro (eds.), *Rethinking Rationality. Research in Micropolitics*, Greenwich, CT: JAI Press, 1996.
- Heidar, Knut și Ruud Koole, *Parliamentary Party Groups in European Democracies. Political Parties Behind Closed Doors*. New York: Routledge, 2000.

- Hix, Simon și Christopher Lord, *Political Parties in the European Union*, Hounds Mills: Palgrave Macmillan, 1997.
- Karasimeonov, Georgi, „The Legislature in post-Communist Bulgaria”, în David M. Olson și Philip Norton (ed.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*, Londra: Frank Cass, 1996.
- Kitschelt, Herbert, Zdenka Mansfeldova, Radoslaw Markowski și Gábor Tóka. *Postcommunist Party Systems. Competition, Representation and Inter-Party Cooperation*, Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- Kopecký, Petr, *Parliaments in the Czech and Slovak Republics. Party Competition and Parliamentary Institutionalization*, Aldershot: Ashgate, 2001.
- Kreppel, Amie, *The European Parliament and Supranational Party System*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
- Lukes, Steven, „Methodological Individualism Reconsidered”, *The British Journal of Sociology*, vol. 19, nr. 2 (1968): 119-129.
- Malova, Darina și Dana Sivakova, „The National Council of the Slovak Republic: Between Democratic Transition and National State Building”, în David M. Olson și Philip Norton (ed.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*, Londra: Frank Cass, 1996.
- Massicotte, Louis, „Legislative Unicameralism; A Global Survey and a few Case Studies”, *The Journal of Legislative Studies*, vol. 7, nr. 1(2001): 151-170.
- Olson. David M. și Philip Norton, „Legislatures in Democratic Transition”, în David M. Olson și Philip Norton (ed.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*, Londra: Frank Cass, 1996.
- Putnam, Robert D., „Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games”, *International Organization*, 42 (1988):427-460.
- Reschova, Janica și Jindrisca Syllova, „The Legislature of the Czech Republic”, în David M. Olson și Philip Norton (ed.), *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*, Londra: Frank Cass, 1996.
- Rush, Michael, *Parliament Today*. Manchester: Manchester University Press, 2005.
- Schmitt, Hermann și Jacques Thomassen (ed.), *Political Representation and Legitimacy in the European Union*, Oxford: Oxford University Press, 1999.
- Strøm, Kaare, Wolfgang C. Müller și Tobijs Bergman. *Delegation and Accountability in Parliamentary Democracies*. Oxford: Oxford University Press, 2003.
- Ştefan, Laurențiu, *Patterns of Political Elite Recruitment in Post-Communist Romania*, Bucuresti: Ziua, 2004.
- Turner, Julius și Edward V. Schneier Jr., *Party and Constituency: Pressures on Congress*, revised edition, Baltimore: The John Hopkins Press, 1970.
- van der Meer Krok-Paszkowska, Anna, *Shaping the Democratic Order. The Institutionalisation of Parliament in Poland*, Leuven: Galant, 2000.
- von Beyme, Klaus, „Institutional Engineering and Transition to Democracy”, în Jan Zielonka (ed.), *Democratic Consolidation in Eastern Europe*, vol. I, Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Warren E. Miller, Roy Pierce, Jacques Thomassen et al. (ed), *Policy Representation in Western Societies*, Oxford: Oxford University Press, 1999.